

Bloom Taksonomisi ve Yenilenmiş Taksonomi

Bloom taksonomisinin 1956 el kitabındaki özgün amacı, yenilenmiş taksonomi, hiyerarşi varsayımını sınav kanıt, Türkiye'de sınav ve kazanım analizleri, AGS.

Bloom Taksonomisi ve Yenilenmiş Taksonomi

bote.web.tr

BELGE BİLGİLERİ

Belge kodu	BT-037
Yazı no	37
Sürüm	1.0
Sürüm tarihi	28 Eylül 2026
İçerik izi	766B 2D55 B895
Yayımlayan	bote.web.tr

GÜNCELLİK KONTROLÜ

Bu belgeyi kullanmadan veya paylaşmadan önce güncelliğinden emin olunuz. QR kodu okutun ya da adrese girin: elinizdeki sürümün güncel olup olmadığını ve sonradan düzeltilen bir hata bulunup bulunmadığını gösterir.

bote.web.tr/d/bt-037/1-0

Hatalar düzeltildikçe yeni sürüm yayımlanır; bütün değişiklikler sitede sürüm geçmişinde listelenir.

Bu belge tamamen ücretsizdir. Size satmaya çalışanlara itibar etmeyiniz.

Güncelliği kontrol et

İÇİNDEKİLER

1. Taksonominin doğuşu: bir kuram değil, ortak dil
2. Özgün bilişsel alan: basitten karmaşığa altı basamak
3. Sınıflama mı, taksonomi mi? Hiyerarşi bir varsayımdır
4. Hiyerarşi sınılandığında: önce olgular mı?
5. Yenilenmiş taksonomi: iki boyutlu bir tablo
6. Duyuşsal alan: içselleştirme ilkesi
7. Türkiye'de taksonomi: kazanımlar ve sınav soruları
8. Eleştiriler ve sınırlılıklar
9. AGS'de Bloom taksonomisi: sık karıştırılan kavramlar
10. Terimler ve alanyazındaki karşılıkları
11. Araştırmacılar için açık sorular
12. Özet
13. Sık sorulan sorular
14. Kaynaklar
15. Atıf

Bir öğretmen adayı ders planına "öğrenci fotosentezi açıklar" kazanımını yazar ve bunu anlama basamağına yerleştirir. Aynı sınıftaki başka bir aday aynı kazanımı hatırlama basamağına koyar, çünkü öğrencinin açıklamayı ders kitabından ezberlemiş olabileceğini düşünür. İkisi de Bloom taksonomisini kullanıyor, ama farklı sonuçlara varıyor. Bu küçük anlaşmazlık, taksonominin hem gücünü hem sınırlarını gösterir: ortak bir dil sağlar, ama o dilin sınıflamaları sanıldığı kadar kendiliğinden değildir. Bu yazı Bloom taksonomisini basamak listesinin ötesinde ele alıyor: 1956 el kitabının kendi ifadeleriyle özgün amacı, yenilenmiş taksonomi, hiyerarşi varsayımını sınav kanıt, Türkiye'de kazanım ve sınav sorusu analizleri, eleştiriler ve AGS'de sık yapılan hatalar.

Taksonominin doğuşu: bir kuram değil, ortak dil

Bloom taksonomisi genellikle bir öğrenme kuramı gibi anlatılır, ama özgün el kitabı başka bir hikâye anlatır. Kitaba göre sınıflama fikri, 1948'de Boston'daki Amerikan Psikoloji Derneği toplantısına katılan üniversite **sınav uzmanlarının** gayriresmî bir buluşmasında doğdu. Amaç, sınav uzmanları arasında **iletişimi kolaylaştıracak** kuramsal bir çerçeve oluşturmaktır; böyle bir çerçevenin sınav materyallerinin ve sınavlamaya dair fikirlerin paylaşılmasını teşvik edeceği ve sınavlama ile eğitim arasındaki ilişkiler üzerine araştırmayı canlandıracağı düşünülmüyordu. Uzun tartışmalardan sonra bunun en iyi yolunun eğitim sürecinin hedeflerini sınıflamak olduğunda uzlaşıldı.^[1]

El kitabı Benjamin Bloom'un editörlüğünde, Max Engelhart, Edward Furst, Walker Hill ve David Krathwohl'dan oluşan bir komite tarafından 1956'da yayımlandı.^[1] Krathwohl'un adı hem bu ilk komitede hem de yarım yüzyıl sonraki yenilenmiş taksonomide yer alır.^[2]

Üç alan. Komite hedefleri üç alanda ele aldı: bilişsel, duyuşsal ve devinişsel. Bilişsel alandan başlamalarının gerekçesi, bu alanın o dönemdeki sınav geliştirme çalışmalarının merkezinde olması ve hedeflerin öğrenci davranışı olarak en açık biçimde tanımlandığı alan olmasıydı. Duyuşsal alanın sınıflanması "tamamlanmaktan çok uzak, zor bir iş" olarak tanımlanıyordu: bu alandaki hedefler kesin ifade edilmiyordu ve sınavlama yöntemleri henüz çok ilkel. Devinişsel alanın varlığını kabul etmekle birlikte, ortaöğretim ve üniversitelerde bu alanda çok az şey yapıldığı için bir sınıflamanın o an için yararlı olmayacağını düşündüler.^[1]

Özgün bilişsel alan: basitten karmaşığa altı basamak

Özgün taksonomi bilişsel alanı altı ana basamakta toplar: **bilgi, kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme**. Her ana basamağın alt basamakları vardır; örneğin kavrama, çevirme, yorumlama ve öteleme olarak üçe ayrılır.^[1]

Komite, taksonominin eğitimsel, mantıksal ve psikolojik bir sınıflama sistemi olması gerektiğinde uzlaşmıştı ve bu sırayla: önceliği eğitimsel ölçütlere veriyordu. Daha basit davranışların birleşerek daha karmaşık davranışları oluşturduğu varsayımıyla taksonomi **basitten karmaşığa** düzenlendi; bir davranışın, uygun olduğu en karmaşık sınıfa yerleştirilmesi kuralı benimsendi.^[1]

Basamakların özgün tanımları, bugün sık kullanılan kısaltmalardan daha zengindir:^[1]

- **Bilgi**, fikirlerin, materyalin ya da olguların tanıma ya da hatırlama yoluyla anımsanmasını vurgulayan davranışları kapsar.
- **Sentez**, öğeleri ve parçaları daha önce açıkça bulunmayan bir örüntü ya da yapı oluşturacak biçimde bir araya getirmektir.
- **Değerlendirme**, belirli amaçlar için materyal ve yöntemlerin değeri hakkında nicel ve nitel yargılardır ve bir ölçütün kullanılmasını içerir.

Değerlendirme en üstte mi? El kitabının az bilinen bir cümlesi, taksonominin katı bir basamak dizisi olarak okunmasına karşı bir uyarıdır: değerlendirme, bir ölçüde öteki bütün davranış türlerini gerektirdiği için bilişsel alanın sonuna yerleştirilmiştir, ama **düşünmenin ya da problem çözmenin son adımı olmak zorunda değildir**. Yazarlara göre değerlendirme süreci bazı durumlarda yeni bilgi edinmenin, yeni bir kavrama ya da uygulama girişiminin veya yeni bir analiz ve sentezin başlangıcı olabilir. Aynı bölüm değerlendirmeyi duyuşsal alanla, yani değerler, beğeni ve hoşlanmayla önemli bir bağlantı noktası olarak da tanımlar.^[1]

Sınıflama mı, taksonomi mi? Hiyerarşi bir varsayımdır

El kitabının en önemli ve en az okunan bölümlerinden biri, "sınıflama" ile "taksonomi" arasındaki farkı tartışır. Yazarlara göre bir sınıflama şeması keyfî öğeler içerebilir ve iletilebilirlik, kullanışlılık ve düşündürücülük ölçütleriyle doğrulanabilir. Bir taksonomide ise terimlerin sırası, temsil ettikleri olgular arasındaki **gerçek bir sıraya** karşılık gelmelidir ve taksonomi, düzenlemeye çalıştığı alanın kuramsal görüşleri ve araştırma bulgularıyla tutarlılığı gösterilerek **doğrulanmalıdır**.^[1]

Komite üyeleri, kategorilerin sırasını temellendirecek bir psikolojik kuram bulmak için kişilik ve öğrenme kuramlarını incelediklerini, ama eğitim hedeflerindeki davranış çeşitliliğini açıklayan tek bir görüş bulamadıklarını yazar. Hilgard'a katılarak her öğrenme kuramının bazı olguları çok iyi, bazılarını daha az yeterli açıkladığını ve daha büyük, bütünleştirici bir öğrenme kuramına ihtiyaç olduğunu kabul ederler.^[1]

Bu açıklık önemlidir: taksonomi, basamakların gerçek bir psikolojik sırayı yansıttığını kanıtlanmış bir olgu olarak değil, **sınanması gereken bir iddia** olarak ortaya koymuştur. Taksonomiye "alt basamak öğrenilmeden üst basamağa geçilemez" biçiminde bir öğrenme yasası gibi kullanmak, el kitabının kendi temkinini aşar.^[1]

Hiyerarşi sınılandığında: önce olgular mı?

Taksonominin eğitimde en yaygın yorumu, üst düzey düşünmeden önce sağlam bir olgusal bilgi temeli kurulması gerektiğidir. Agarwal bu varsayımı doğrudan sınavı. Ortaokul ve üniversite öğrencileri, yalnızca olgu sorularıyla, yalnızca üst düzey sorularla ya da karışık sorularla **geri getirme alıştırmaları** yaptı. Laboratuvarında ve okul ortamında geri getirme alıştırmaları, yeniden okumaya ya da hiç sınanmamaya göre gecikmeli test performansını tutarlı biçimde artırdı. Belirleyici bulgu şuydu: üst düzey ve karışık sınavlar üst düzey test performansını artırırken, **olgu sınavları artırmadı**.^[3]

Agarwal'a göre, Bloom taksonomisine dair yaygın sezginin aksine, olgusal geri getirme alıştırmalarıyla bilgi temeli kurmak, doğrudan üst düzey geri getirme alıştırmaları yapmaktan daha az etkili olabilir.^[3] Bu bulgu taksonominin değersiz olduğunu göstermez; basamakların **öğretim sırası** olarak yorumlanmasının kanıta dayanmadığını gösterir. Taksonomi hedefleri ve soruları sınıflamak için bir araçtır; öğrencinin hangi sırayla öğrenmesi gerektiğine dair bir reçete değildir. Geri getirme alıştırmalarının genel etkisi için [bilgiyi işleme kuramı](#) yazısına bakabilirsiniz.

Yenilenmiş taksonomi: iki boyutlu bir tablo

Taksonomi 2001'de Anderson ve Krathwohl'un editörlüğünde yenilendi.^[4] Krathwohl'un özetine göre yenilenmiş taksonominin temel yeniliği, **bilişsel süreçler** ve **bilgi** olmak üzere iki boyuttan oluşan bir **taksonomi tablosudur**; bu tablo farklı eğitim hedeflerini ve standartlarını anlamlandırmak için kullanılabilir.^[2]

Türkçe alanyazında yenilenmiş taksonominin boyutları şöyle adlandırılır:^[5, 6]

Bilgi boyutu	Bilişsel süreç boyutu
Olgusal bilgi	Hatırlama
Kavramsal bilgi	Anlama
İşlemsel bilgi	Uygulama
Üstbilişsel bilgi	Çözümleme
	Değerlendirme
	Yaratma

Bu tabloda her kazanım, bir bilgi türü ile bir bilişsel sürecin kesişiminde yer alır. Örneğin "öğrenci iki bilgisayar ağı topolojisini güvenilirlik açısından karşılaştırır" kazanımı, kavramsal bilgi ile değerlendirme ya da çözümleme süreçlerinin kesişiminde düşünülebilir. İki boyutlu yapı, "anlama" basamağındaki bir kazanımın olgusal bir bilgiyi mi yoksa bir kavramlar sistemini mi hedeflediğini ayırt etmeyi sağlar.^[2]

Özgün taksonomiyle karşılaştırıldığında en dikkat çekici değişiklik, sentezin yerini alan **yaratmanın** değerlendirilmesinin üzerine, en üst basamağa yerleştirilmesidir.^[5, 1] 1956 el kitabının değerlendirmeyi düşünmenin son adımı olarak görmemesi, bu yer değişikliğini tarihsel olarak da ilginç kılar.^[1]

Duyuşsal alan: içselleştirme ilkesi

Bilişsel alanın ardından Krathwohl, Bloom ve Masia 1964'te duyuşsal alan taksonomisini yayımladı.^[7] Duyuşsal alan beş basamaktan oluşur: **alma**, **tepkide bulunma**, **değer verme**, **örgütlenme** ve bir değer ya da değer sistemiyle **nitelenme**.^[8] Basamakları bir arada tutan, bir değer giderek bireyin kendi

davranışını yönlendiren bir parçasına dönüşmesi anlamına gelen **içselleştirme** ilkesidir.^[9]

Duyuşsal taksonominin geçerliği de sınanmıştır. Singh'in aktardığı bir çalışmada Lewy, matematik, okuma ve müzik alanlarında ilk dört basamağı ölçen yaklaşık 80 maddelik testler geliştirip 200-300 lise ve üniversite öğrencisine uyguladı; son basamak madde yazmanın güçlüğü nedeniyle dışarıda bırakıldı. Bulgular matematik ve okuma alt testlerinde taksonomiye destekledi, ama bütün alanlarda desteklemedi.^[8] Tittle ve arkadaşlarının 25 yıl sonraki değerlendirmesi ise içselleştirme ilkesinin basitleştirici bir etkisi olduğunu, ama duyuşsal alanın tamamını kapsayan tek bir psikolojik kuram bulunmadığını belirtti ve inançlar, motivasyon ve yüklemeler gibi etkin araştırma alanlarındaki yapıların öğretim planlamasına bağlanmasını önerdi.^[9]

Türkiye'de taksonomi: kazanımlar ve sınav soruları

Türkiye'de yenilenmiş taksonomi, öğretim programlarındaki kazanımları ve sınav sorularını çözümlmek için yaygın biçimde kullanılır. Bu çalışmalar birlikte okunduğunda tutarlı bir tablo ortaya çıkar.

Kazanımlar. Çelik, Kul ve Çalık Uzun, 2017'de güncellenen ortaokul matematik öğretim programındaki 215 kazanımı üç araştırmacının ortak görüş, bireysel değerlendirme ve karşılaştırmadan oluşan üçlü bir döngüyle sınıfladı. Kazanımlar bilişsel süreç boyutunda **anlama ve uygulama**, bilgi boyutunda **kavramsal ve işlemsel bilgi** basamaklarında yoğunlaşıyordu.^[10]

Beceri temelli sorular. Sanca ve arkadaşları, MEB'in 5, 6 ve 7. sınıflar için yayımladığı 180 çoktan seçmeli beceri temelli soruyu inceledi. Soruların %74,6'sı kavramsal, %21,6'sı olgusal, %3,8'i işlemsel bilgiye; bilişsel süreçte %77,9'u anlama, %14,4'ü hatırlama, %5'i yaratma, %1,6'sı uygulama ve %1,1'i çözümlleme basamağına yerleştirildi.^[6] "Beceri temelli" olarak tanımlan soruların büyük çoğunluğunun anlama basamağında sınıflanması, soru etiketleri ile ölçülen bilişsel süreçler arasındaki farka işaret eder.

Merkezî sınavlar. Polat ve Bilen, 2013-2021 arasında uygulanan TEOG ve LGS'deki 240 fen sorusunu inceledi: soruların 227'si (%94,58) alt düzey, 13'ü (%5,42) üst düzey bilişsel basamaklarda yer alıyordu.^[11] Ekinci ve Bal ise 2018 LGS'deki 20 matematik sorusunun yalnızca uygulama ve analiz etme basamaklarındaki süreçleri ölçtüğü sonucuna vardı.^[12]

Öğretmen yazılıları. Şanlı ve Pınar, Nevşehir'deki 7 ortaokulda 2014-2015'te hazırlanan 7. sınıf sosyal bilgiler yazılı sorularını inceledi. Öğretmenler çoktan seçmeli ve doğru-yanlış soru tiplerini daha çok kullanıyordu ve soruların büyük kısmı olgusal ve kavramsal bilgi ile hatırlama ve anlama basamaklarındaydı.^[5]

Bu tablo, taksonominin Türkiye'deki en yaygın kullanımının bir **denetim aracı** olduğunu gösterir: programların ve sınavların hangi bilişsel süreçlere ağırlık verdiği görünür hâle gelir. Ancak aşağıdaki eleştirilerin gösterdiği gibi, bu analizlerin sonuçları sınıflamayı yapanların yargısına da bağlıdır.

Eleştiriler ve sınırlılıklar

Hiyerarşi kanıtlanmış bir olgu değildir

El kitabı taksonominin sırasının araştırmayla doğrulanması gerektiğini kendisi yazar ve bu sırayı temellendirecek tek bir kuram bulunmadığını kabul eder.^[1] Agarwal'ın bulguları, "önce olgular" yorumunun en azından geri getirme alıştırmaları bağlamında desteklenmediğini gösterir.^[3] Taksonominin basamakları, öğrenme için zorunlu bir sıra değil, hedefleri betimlemek için kullanışlı bir sıradır.

Sınıflama güvenilirliği

Aynı kazanımı ya da soruyu farklı uzmanlar farklı basamaklara yerleştirebilir. Türkiye'deki çalışmaların birçoğu bu nedenle birden fazla uzman ve ortak görüş süreçleri kullanır.^[10, 6] Bir sorunun hangi süreci ölçtüğü, öğrencinin o içerikle daha önce karşılaşmış olup karşılaşmadığına da bağlıdır: 1956 el kitabı bile bazı kavrama sorularında, verilen örnek öğrenci için yeniyse bilgiden fazlasının gerektiğini not eder; örnek derste işlenmişse aynı soru hatırlamaya dönüşebilir.^[1] Çoktan seçmeli soruların %5'inin "yaratma" basamağında sınıflanması gibi sonuçlar da sınıflama ölçütlerinin çalışmadan çalışmaya ne ölçüde farklılaşabileceğini düşündürür.^[6]

"Alt düzey" ve "üst düzey" etiketleri

Merkezî sınav çalışmaları sonuçlarını çoğunlukla "alt düzey" ve "üst düzey" basamaklar olarak özetler; ama bu ayrımın hangi basamaklarda yapıldığı çalışmadan çalışmaya değişebilir. Aynı sınav sistemi için bir çalışmanın soruların büyük çoğunluğunu alt düzeyde bulması, bir başkasının matematik sorularının uygulama ve analiz basamaklarında olduğunu bulması, hem dersler arası farkı hem de sınıflama yaklaşımlarının farkını yansıtabilir.^[11, 12]

Duyuşsal alanın ölçülmesi

1956'da sınavlama yöntemlerinin "çok ilkel" olduğu belirtilen duyuşsal alan, 25 yıl sonra da tek bir kuramsal çerçeveye oturtulamamıştı.^[1, 9] Duyuşsal kazanımların programlarda yer alması ile bu kazanımların nasıl ölçüleceği arasındaki boşluk bugün de sürmektedir.

AGS'de Bloom taksonomisi: sık karıştırılan kavramlar

MEB'in 8 Ocak 2026 duyurusuna göre AGS'nin "Eğitim Bilimleri ve Türk Millî Eğitim Sistemi" başlığı program okuryazarlığı ile eğitimde ölçme ve değerlendirmeyi kapsar.^[13] Taksonomi soruları genellikle bir kazanım ya da sınav sorusu verir ve basamağı sorar. Aşağıdaki ayrımlar en sık yapılan hataları önler:

Karıştırılan	Ayırt edici nokta
Özgün ve yenilenmiş basamak adları	Özgünde bilgi, kavrama, uygulama, analiz, sentez, değerlendirme; yenilenmişde hatırlama, anlama, uygulama, çözümleme, değerlendirme, yaratma. ^[1, 5]
Sentez ile yaratma	Sentez özgün taksonomide değerlendirmenin altındadır; yenilenmişde yaratma en üst basamaktır. ^[1, 5]
Bilgi basamağı ile bilgi boyutu	Özgündeki "bilgi" bir bilişsel basamaktır; yenilenmişde bilgi, olgusal, kavramsal, işlemsel ve üstbilişsel türleri içeren ayrı bir boyuttur. ^[2, 5]
Hatırlama ile anlama	Aynı açıklamayı kitaptaki gibi yinelemek hatırlama; kendi cümleleriyle açıklamak, örneklendirmek ya da yorumlamak anlamadır. ^[1]
Uygulama ile çözümleme	Uygulamada bilinen bir yöntem yeni bir duruma kullanılır; çözümlemede bir bütün parçalarına ve bu parçalar arasındaki ilişkilere ayrılır. ^[1]
Kavramsal ile işlemsel bilgi	Kavramsal bilgi kavramlar ve aralarındaki ilişkilerdir; işlemsel bilgi bir şeyin nasıl yapılacağına dair basamaklardır. ^[10]
Değer verme ile nitelenme	Değer vermede birey bir değeri benimser; nitelenmede değer sistemi bireyin tutarlı davranışını belirleyen bir özellik hâline gelir. ^[8, 9]

Senaryolardaki anahtar fiiller çoğu zaman basamağı ele verir, ama tek başına yeterli değildir: "açıklar" fiili, açıklama derste verildiği biçimiyle yineleniyorsa hatırlama, öğrencinin kendi örnekleriyle kuruluysa anlama olabilir. Soruyu çözen, fiilin kendisi değil, öğrenciden istenen bilişsel işlemdir.^[1]

Terimler ve alanyazındaki karşılıkları

Türkçe terim	Diğer karşılıklar	İngilizce
Bilişsel alan	Zihinsel alan	Cognitive domain
Duyuşsal alan	Duygusal alan	Affective domain
Devinişsel alan	Psikomotor alan	Psychomotor domain
Kavrama	Anlama	Comprehension
Analiz	Çözümleme	Analysis
Sentez	Birleştirme	Synthesis
Yaratma	Oluşturma	Create
Olgusal bilgi	Gerçeklere dayalı bilgi	Factual knowledge
İşlemsel bilgi	Süreçsel bilgi	Procedural knowledge
Üstbilişsel bilgi	Biliş ötesi bilgi	Metacognitive knowledge
Taksonomi tablosu	Belirtke tablosu ile ilişkili	Taxonomy table
İçselleştirme	Benimseme	Internalization

Terimler kaynak çalışmalardan ve Türkçe kullanımlardan derlenmiştir.^[5, 6, 1]

Araştırmacılar için açık sorular

- Hiyerarşi Türkçe öğretim bağlamında nasıl işliyor?** Olgu ve üst düzey sorularla geri getirme alıştırmalarını karşılaştıran deneylerin Türk sınıflarında ve farklı derslerde tekrarı, "önce bilgi" yaklaşımının yerel geçerliğini sınayabilir.^[3]
- Sınıflama güvenilirliği ne kadar?** Aynı soru kümesini bağımsız uzman gruplarına sınıflatan ve uzlaşma katsayılarını raporlayan çalışmalar, Türkiye'deki taksonomi analizlerinin karşılaştırılabilirliğini artırabilir.^[6, 11]
- Merkezî sınavlar sınıf içi değerlendirmeyi nasıl etkiliyor?** Merkezî sınav soruları ile öğretmen yazılıları arasındaki bilişsel süreç dağılımının birlikte izlenmesi, sınavların öğretim üzerindeki etkisini görünür kılabilir.^[11, 5]
- Üstbilişsel bilgi kazanımlarda nerede?** Kazanım analizlerinde kavramsal ve işlemsel bilginin ağırlığı, üstbilişsel bilginin programlarda nasıl temsil edildiği sorusunu açık bırakıyor.^[10]
- Duyuşsal kazanımlar nasıl ölçülmeli?** Duyuşsal taksonominin sınırlılıkları, programlardaki değer ve tutum kazanımlarının güncel motivasyon ve inanç araştırmalarıyla ilişkilendirilmesini gerektiriyor.^[9]

Öğretim tasarımı ve öğrenme kuramlarının öteki yazıları için [Bruner, Ausubel ve Gagné](#), [ADDIE modeli](#) ve [bilgiyi işleme kuramı](#) yazılarına bakabilirsiniz.

Özet

- Bloom taksonomisi bir öğrenme kuramı olarak değil, 1948'de üniversite sınav uzmanlarının **birbirleriyle iletişim kurmasını** ve sınav materyali paylaşmasını kolaylaştıracak bir sınıflama olarak doğdu.
- 1956 el kitabı bir taksonomideki sıranın olgular arasındaki **gerçek bir sırayı** yansıtması ve araştırma bulgularıyla doğrulanması gerektiğini kendisi yazar; yazarlar bu sırayı temellendirecek tek bir psikolojik kuram bulamadıklarını da açıkça belirtir.
- Yenilenmiş taksonomi bilişsel süreç boyutunu **hatırlama, anlama, uygulama, çözümleme, değerlendirme ve yaratma** olarak düzenler ve buna olgusal, kavramsal, işlemsel ve üstbilişsel bilgiden oluşan ikinci bir **bilgi boyutu** ekler.
- Ortaokul ve üniversite öğrencileriyle yapılan deneylerde üst düzey ve karışık sorularla geri getirme alıştırması üst düzey test performansını artırdı, yalnızca **olgu sorularıyla** yapılan alıştırma artırmadı; bu bulgu 'önce olgular, sonra üst düzey düşünme' varsayımını sorgular.
- Türkiye'de 2013-2021 arasındaki TEOG ve LGS fen sorularının **%94,58'i** alt düzey bilişsel basamaklarda sınıflandı; öğretmen yazılı sınavlarında da hatırlama ve anlama basamakları ağır basıyor.

Sık sorulan sorular

Bloom taksonomisi nedir?

Eğitim hedeflerini sınıflandırmak için 1956'da Benjamin Bloom'un editörlüğünde bir sınav uzmanları komitesinin yayımladığı sistemdir. Bilişsel alanı basitten karmaşığa bilgi, kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme olarak sıralar.

Yenilenmiş Bloom taksonomisinin basamakları nelerdir?

Bilişsel süreç boyutunda hatırlama, anlama, uygulama, çözümleme, değerlendirme ve yaratma; bilgi boyutunda olgusal, kavramsal, işlemsel ve üstbilişsel bilgi yer alır. İki boyut birlikte bir taksonomi tablosu oluşturur.

Eski ve yenilenmiş taksonomi arasındaki fark nedir?

Yenilenmiş taksonomi bilgiyi ayrı bir boyut olarak ele alır ve bilişsel süreçleri bu bilgi türleriyle kesiştiren iki boyutlu bir tablo sunar. En üst basamakta sentezin yerini alan yaratma, değerlendirmenin üzerine yerleştirilmiştir.

Duyuşsal alanın basamakları nelerdir?

Krathwohl, Bloom ve Masia'nın 1964'te yayımladığı duyuşsal alan taksonomisi alma, tepkide bulunma, değer verme, örgütleme ve bir değer ya da değer sistemiyle nitelenme basamaklarından oluşur ve içselleştirme ilkesine dayanır.

Öğrenciler üst düzey düşünmeden önce olguları mı öğrenmeli?

Bu yaygın bir varsayımdır ama doğrudan sınıdığında desteklenmemiştir. Agarwal'ın deneylerinde yalnızca olgu sorularıyla yapılan geri getirme alıştırması üst düzey test performansını artırmazken, üst düzey ve karışık sorularla yapılan alıştırma artırdı.

Bloom taksonomisi AGS'de çıkar mı?

MEB'in duyurusuna göre AGS'nin Eğitim Bilimleri ve Türk Millî Eğitim Sistemi başlığı program okuryazarlığı ile eğitimde ölçme ve değerlendirmeyi kapsar. Taksonomi, kazanımların ve sınav sorularının hangi bilişsel süreci hedeflediğini belirlemede bu iki alanın ortak aracıdır.

Kaynaklar

- 1 Bloom, B. S. (Ed.), Engelhart, M. D., Furst, E. J., Hill, W. H. ve Krathwohl, D. R. (1956). *Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals. Handbook I: Cognitive domain*. David McKay.
- 2 Krathwohl, D. R. (2002). *A revision of Bloom's taxonomy: An overview*. Theory Into Practice, 41(4), 212–218.
- 3 Agarwal, P. K. (2019). *Retrieval practice & Bloom's taxonomy: Do students need fact knowledge before higher order learning?*. Journal of Educational Psychology, 111(2), 189–209.
- 4 Anderson, L. W. ve Krathwohl, D. R. (Ed.) (2001). *A taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives*. Longman.
- 5 Şanlı, C. ve Pinar, A. (2017). *Sosyal bilgiler dersi sınav sorularının yenilenen Bloom taksonomisine göre incelenmesi*. İlköğretim Online, 16(3), 949–959.
- 6 Sanca, M., Artun, H., Bakırcı, H. ve Okur, M. (2021). *Ortaokul beceri temelli soruların yeniden yapılandırılmış Bloom taksonomisine göre değerlendirilmesi*. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 18(1), 219–248.
- 7 Krathwohl, D. R., Bloom, B. S. ve Masia, B. B. (1964). *Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals. Handbook II: Affective domain*. David McKay.
- 8 Singh, P. (1990). *Taxonomy of educational objectives*. Naya Prokash.
- 9 Tittle, C. K. ve arkadaşları (1989). *From taxonomy to constructing meaning in context: Revisiting the Taxonomy of Educational Objectives: II, Affective Domain, 25 years later*. ERIC ED306272.
- 10 Çelik, S., Kul, Ü. ve Çalık Uzun, S. (2018). *Ortaokul matematik dersi öğretim programındaki kazanımların yenilenmiş Bloom taksonomisine göre incelenmesi*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 18(2), 775–795.
- 11 Polat, M. ve Bilen, E. (2022). *TEOG ve LGS merkezi sınav fen sorularının bilişsel süreç boyutunun yenilenmiş Bloom taksonomisi ile değerlendirmesi*. Journal of the Turkish Chemical Society Section C: Chemical Education, 7(1), 45–72.
- 12 Ekinci, O. ve Bal, A. P. (2019). *2018 yılı Liseye Geçiş Sınavı (LGS) matematik sorularının öğrenme alanları ve yenilenmiş Bloom taksonomisi bağlamında değerlendirilmesi*. Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 7(3), 9–18.
- 13 Millî Eğitim Bakanlığı (2026). *Millî Eğitim Bakanlığı Akademi Giriş Sınavı konu dağılımları açıklandı*. meb.gov.tr (08.01.2026).

Atıf

BÖTE Editör Ekibi. (2026, 26 Eylül). Bloom taksonomisi ve yenilenmiş taksonomi. *BÖTE Blog*. <https://bote.web.tr/blog/bloom-taksonomisi>

Bu belge hakkında. Bu PDF, bote.web.tr'deki [Bloom Taksonomisi ve Yenilenmiş Taksonomi](#) yazısının BT-037 kodlu belgesinin 1.0 sürümüdür.

Sürüm geçmişi ve değişiklikler: bote.web.tr/d/bt-037. Güncel sürümü ve bütün yazıların PDF'lerini bote.web.tr/pdf adresinde bulabilirsiniz. Elinizdeki dosyanın bizim yayımladığımız sürümle birebir aynı olup olmadığını bote.web.tr/d adresinde denetleyebilirsiniz; dosya cihazınızdan dışarı gönderilmez.

© 2026 bote.web.tr · Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi

PDF merkezi

BÖTE bölümü, eğitim fakültesi ve öğretmenlik üzerine ücretsiz, kaynaklı yazılar. Bu belgenin güncel hâli ve çok daha fazlası sitede.

Blog yazıları

Eğitim teknolojileri, kuramlar ve öğretmenlik

bote.web.tr/blog

PDF merkezi

Güncel PDF'ler, sürüm geçmişi ve doğrulama

bote.web.tr/pdf

BÖTE hakkında

Bölümün tarihi, amacı ve fakültedeki yeri

bote.web.tr/about

Müfredat

Dört yıllık ders programı ve dersler

bote.web.tr/curriculum

Mezunlar ve meslek

Mezunların çalıştığı alanlar ve unvanlar

bote.web.tr/graduation

Belge doğrulama

PDF'inizin güncel ve özgün olduğunu denetleyin

bote.web.tr/d

Üniversite topluluklarını, etkinlikleri ve şirketleri tek uygulamada buluşturan ücretsiz kampüs platformu.

- **Dijital portföy**
Katıldığınız etkinlikleri ve sertifikalarını uniconnectly.com/@kullaniciadi adresinde herkese açık sergile
- **Doğrulanabilir katılım**
QR ile giriş yaptığınız etkinlikler portföyünde doğrulanmış listelenir
- **Sertifikalar**
Platformda verilen sertifikalar doğrulanmış işaretli, edu.tr e-postan onaylı
- **Anlık fırsatlar**
Staj, iş ve burs duyuruları akışına düşer
- **Topluluklar ve etkinlikler**
Üniversitelerdeki toplulukları ve takvimi tek ekranda gör, başvurulmuş etkinliklere katıl
- **Üye kartı indirimleri**
Takip ettiğiniz toplulukların anlaşmalı işletme indirimlerinden yararlan

Ücretsiz keşfet

QR kodu okutun ya da uniconnectly.com adresine girin.

Diğer yapımlarımız

UniConnectly gibi bunlar da bizim yapımlarımız. Bu belgeyi ücretsiz sunuyoruz; yapımlarımızı keşfetmeniz ve çevrenizle paylaşmanız, bu çalışmalarını sürdürmemiz için en büyük destektir.

ahmetcelen.com.tr

Üniversite ve kamu sınavlarına ücretsiz matematik: konu anlatımları ve PDF'leri, çıkmış sorular ve sınav geri sayımları.

ahmetcelen.com.tr

Hayvanseverlerin sosyal medyası ve veteriner akıllı klinik yönetim uygulaması.

veterito.com